

Besenyő János

A COIN-műveletek afrikai tapasztalatai²

Nyugat-Szahara

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.89

A nyugat-szaharai konfliktusnak is volt egy aszimmetrikus része, amely 1975-től 1991-ig tartott. Nyugat-Szahara éghajlata száraz, sivatagi. Felszíne jórészt kősvatag, kisebb-nagyobb dombokkal. A világ egyik legszegényebb, de ásványi kincsekben igen gazdag térsége. Az őslakosság mintegy 290 ezer fő, és kb. 155 ezer fő van menekült-táborokban.

A spanyolok 1884-ben foglalták el a területet, amelynek jogállását illetően az 1970-es évekig számos elképzelés merült fel. 1973-ban a helyiek szervezkedni kezdtek a spanyol megszállók ellen, akik 1974-ben a felkelést levertek. Ekkor még Marokkó és Mauritánia támogatta, hogy a spanyol gyarmat helyén független állam jöjjön létre, később azonban mindkettő szerette volna megkaparintani a területet. Algéria – amely a '60-as években három háborút vívott Marokkóval – a döntést az őslakosokra bízta volna, akiket igyekezett Marokkó ellenében befolyásolni. Így vált a konfliktus a Maghreb-régió regionális konfliktusává, amelyben 1974-től kezdve már az ENSZ is részt vett.

1974-ben, a Hágai Nemzetközi Bíróság döntése nyomán, a saharávi őslakosoknak meg kellett volna kapniuk a terület feletti rendelkezés jogát. Nekik azonban nem volt elég erejük ahhoz, hogy érvényt szerezzenek bíróság számukra kedvező ítéletnek. 1975-ben a marokkóiak megszervezték az ún. zöld menetet, amelynek keretében mintegy 350 ezer civil ruhás marokkói katona és köztisztviselő „sétált be” a spanyol területre. 1975 novemberében megkötötték a Madridi Szerződést, amelyben Spanyolország átengedte Marokkónak és Mauritániának a területet.

1975-ben az ENSZ által az őslakosok képviselőjeként elismert Polisario Front vezetésével fegyveres küzdelem kezdődött a terület függetlenségéért. Marokkó 25, Mauritánia 3 ezer fővel kezdte a műveleteket, velük szemben a Polisario Front mindössze 3–5 ezer, gyengén felszerelt harcost tudott kiállítani. '75 novemberében a marokkóiak gyorsan elfoglalták a területet, ahol eleinte a saharáviak mindent védeni akartak.

1976 februárjában a spanyolok kivonultak.

A saharáviak – látva, hogy nem képesek megtartani a teljes területet szomszédjaik ellenében – elkezdtek kimenekíteni a civil lakosságot, akiket a marokkóiak

1 Levezető elnök: dr. Resperger István ezredes, PhD, egyetemi docens, NKE HHK

2 Jelen közlemény a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) által 2014. november 12-én az NKE HHK ob-jektumának dísztermében *Az aszimmetrikus hadviselés* címmel szervezett szakmai-tudományos konferencián elhangzott nyilvános előadás hanganyagának szerkesztett változata.

folyamatosan zaklattak. A részint szovjet, részint zsákmányolt fegyverekkel harcoló szaharáviak visszatértek a nomád gerilla harcmodorhoz, de nem tevékkel, hanem terepjárókkal, amelyeket géppuskákkal szereltek fel. 10–15 kocsiából álló kötelékeket állítottak össze, amelyek – a helyben maradt lakosság támogatását élvezve – rajtaütöttek a kisebb településeken, marokkói helyőrségeken. Műveleteiket kiterjesztették Marokkó és Mauritánia területére is, ahol szintén szép számban élnek szaharáviak.

Marokkó ekkorra Nyugat-Szahara területének mintegy kétharmadát, Mauritánia egyharmadát birtokolta. Mauritániáról hamarosan kiderült, hogy erején felüli áldozatokat hoz a háború folytatásáért, amire hosszú távon képtelen. Amikor kilépett a háborúból, az általa megszállt területet is Marokkó vette birtokba.

A marokkóiak azonban csak a fontosabb területeket tudták megtartani, a szaharáviak uralták a kisebb falvakat és a sivatagot. A marokkóiak e küzdelemben szétforgácsolták erőiket, megnövelték utánpótlási útvonalait. A hadsereget a királyi csendőrség ellenőrizte, miközben a király ellen számos sikertelen puccskíséreltet hajtottak végre. A király nem bízott a hadsereg vezetőiben, ezért magához vonta azok alapvető döntési jogosítványait.

Később a marokkói hadsereg élére egy olyan tábornok került, aki élvezte az uralkodó bizalmát, és aki teljhatalmat kapott. Átalakította a hadviselést, megreformálta a katonai vezetést, megszüntette az általa védhetetlennek ítélt sivatagi bázisokat, alkalmazni kezdte a hadifogságba került szaharáviakat, akiket megzsarolt annak érdekében, hogy mellé álljanak. Megindított négy műveletet, amelyekben eredményesen érvényesítették az erők megóvásának elveit. Eközben a polgári lakosságot kitelepítették a műveleti területről, a számukra fontos övezeteket (tengerpartok, foszfát-lelőhelyek, fontosabb városok) pedig 7 év alatt sikeresen elkerítették, ami a nyugat-szaharai terület mintegy 80%-át jelentette. A falakat műszaki zárakkal és gyorsreagálású erőkkel biztosították, és mintegy 120 ezer embert állomásoztattak ezen az erődítményrendszeren.

A marokkóiak átvették a konfliktus irányítását. A szaharáviak egyre kevésbé voltak képesek sikeresen ellenállni, végül is belátták, hogy Marokkó az ország területének általa birtokolt 80%-áról nem szorítható ki. A Polisario még megpróbálkozott katonai támadásokkal, de jelentős sikereket nem volt képes elérni. 1991 augusztusában a marokkóiak megtámadták a területnek a Polisario által ellenőrzött 20%-át. E műveletben megsemmisítették a Polisario nehézfegyverzetét és lerombolták annak vezetési pontjait. Végül is kijutottak az algériai határig, de – igen taktikusan – mégsem vették birtokba a területet: visszatértek saját falrendszerük mögé és felajánlották a békét. Ennek nyomán pedig az ENSZ-főtitkár tűzszünetet hirdetett.

A Polisario sok választása nem maradt. A háború folytatására már nem volt képes, az általa ellenőrzött területeken az állami funkciókat nem tudta ellátni, tehát nem képes államként működni. Így elfogadta a békeajánlatot.

A nyugat-szaharai konfliktus lokális konfliktus volt, ami azonban gyorsan regionalizálódott. A terület birtoklásáért folyó harcokban COIN-műveletek jellemzői kivétel nélkül megjelentek. A szaharáviak kezdetben sikereket értek el, de hosszabb távon a gerilla-harcmodor csak részben volt eredményes.

Bár Marokkónak időnként havi 1,5 millió dollárjába került a háború, de komoly külső gazdasági támogatásra számíthatott például Franciaországtól, az USA-tól,

Szaud-Arábiától, így képes volt kiadásait finanszírozni. A konfliktus folyamán Marokkó tanult önnön hibáiból, ezzel megfordította a háború menetét: olyan szinten tartotta a katonai konfliktust, hogy az mintegy magától „elhalt”. Így végül is megnyerte a háborút.

A nyugat-szaharai konfliktus fontos, általánosítható tapasztalata, hogy ha gerillák mögött nincs elegendő gazdasági támogatás, hiába való a felkelők hősiessége.

Vogel Dávid

Aszimmetrikus műveletek Dél-Amerikában¹

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.91

A latin-amerikai térség az USA és Mexikó határától délre eső amerikai területek összessége, amelyen részint spanyol, részint portugál nyelvű országok találhatóak. A térségben 1945 után – főként az USA támogatásával – jobboldali kormányok kerültek hatalomra. Ezek ellenében szerveződtek különböző gerilla-csoportok, amelyek fő ideológusai Marx, Lenin, Mao Ce Tung és vietnami gondolkodók. E szervezetek a térség szinte minden országban megtalálhatók voltak, illetve megtalálhatók ma is.

A jelen előadás tárgyát Kolumbia, illetve a Kolumbiai Népi Forradalmi Fegyveres Erők képezi. Miért is fontos Kolumbia? Az ország a dél-amerikai kontinens északi szélén helyezkedik el. Geostratégiaiilag igen fontos helyet foglal el, már csak a Panama-csatorna közelsége miatt is. Az ország államhatárait részben vagy teljes egészében átjárhatatlanná teszik az Andok-hegység, illetve az Amazonas-folyó.

A napjainkban is működő Kolumbiai Népi Forradalmi Fegyveres Erők a legrégibb, legerősebb és leggazdagabb gerillamozgalmat jelentik az országban. Az 1930-ban létrejött a Kolumbiai Kommunista Párt rövidesen létrehozta katonai szárnyát is, amely különösen 1948 és 1958 között aktivizálta magát. Ekkoriban igen nagy volt az elégedetlenség mind a kormánnyal, mind a pártokkal szemben, ezért sokan csak a fegyveres erőszakban látták a megoldás útját.

1964-ben, mintegy félszáz ember közreműködésével hozták létre a Kolumbiai Népi Forradalmi Fegyveres Erőket, amely az első időszakban csak igen korlátozott műveleteket hajtott végre egy hanyatló államgépezettel szemben. A már említett ideológusok útmutatásából kiindulva próbálták megnyerni a népet egy permanens forradalomban való közreműködésre. 1982-ben, a szervezet VII. konferenciáján megváltoztatták nevüket: a továbbiakban néphadseregnek nevezték magukat, ezzel is hangsúlyozva a néphez való kötődésüket. Társadalmi bázisukat a legszegényebb

1 Jelen közlemény a Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága és a Nemzeti Közszerológiai Egylet (NKE) által 2014. november 12-én az NKE HHK objektumának dísztermében *Az aszimmetrikus hadviselés* címmel szervezett szakmai-tudományos konferencián elhangzott nyilvános előadás hanganyagának szerkesztett változata.